

komen! 'Maar, mannen, tot zolang je mond houden! En 't is ook beter dat we ieder op eigen gelegenheid teruggaan. En nog eens: kop dicht! De hand er op.'¹

De 'geheime zender' was een normale geluidsinstallatie. Kort na het begin der bezetting moest het gemeentebestuur aan de NSB f 800 schadevergoeding betalen voor de aangerichte vernielingen.²

De eerste arrestaties en interneringen

Die rode mei, 's morgens om vijf uur,³ had het Algemeen Hoofdkwartier een telexbericht doen uitgaan naar de hoogste militaire commandanten dat slechts twee woorden telde: 'Nico Vester'. Bij de staf van generaal van Voorst tot Voorst, commandant van het veldleger, wekten die woorden alleen maar verbazing: niemand wist wat zij betekenden, ook de generaal niet.⁴ Het misverstand (dat zich ook wel bij andere commandanten voorgedaan zal hebben) werd spoedig opgehelderd: de bedoeling was, dat alle staatsgevaarlijk geachte Nederlanders (aangeduid met de N van 'Nico') en vreemdelingen (aangeduid met de V van 'Vester') onmiddellijk gearresteerd en geïnterneerd zouden worden. Zulks was evenwel niet in de eerste plaats de taak van het militaire apparaat, maar eerder van de politie. Intussen viel te voorzien dat het militaire apparaat bij arrestatie, transport en internering der verdachten assistentie zou moeten verlenen.

In ons vorig deel beschreven wij, hoe de autoriteiten van de justitie (d.w.z. de procureurs-generaal bij de vijf gerechtshoven) zich tevoren rekenenschap gegeven hadden, wie zij in geval van oorlog wensten te interneren. Van hen allen waren, met inschakeling van de politie in de verschillende gemeenten, lijsten met namen en adressen opgesteld. De procureur-generaal bij het Amsterdamse gerechtshof, mr. dr. J. A. van Thiel (onder wie de provincies Noord-Holland en Utrecht ressorteerden), had op die lijsten ca. vijfhonderd namen van vreemdelingen opgenomen en driehonderdacht-en-twintig van Nederlanders. Hoe die twee groepen precies samengesteld waren, weten wij niet. De vreemdelingen waren vermoedelijk hoofdzakelijk Duitsers die functionaris of gewoon lid waren van de *Reichsdeutsche Gemeinschaft*, de Nederlanders hoofdzakelijk functionarissen van de NSB en van

¹ 'n Heideschoolmeester in de meidagen van '40', *Vrijheid*, 5 mei 1950. ² A.v.

³ Nierstrasz: *Algemeen Overzicht*, p. 67. ⁴ Hoofdkwartier commandant veldleger: *Dagboek*, 10 mei (*Enq.*, dl. 1 b, p. 155).